

Handläggare
Ulf Lundström

Datum
2016-08-29
Rev.2016-09-07

Diarienummer
AMN-2015-0319

Arbetsmarknadsnämnden

Yttrande över förslag till ny översiktsplan för Uppsala kommun

Förslag till beslut

att till kommunstyrelsen lämna förslag till yttrande enligt upprättad handling.

Sammanfattning

Arbetsmarknadsnämnden har inbjudits att lämna yttrande på förslag till ny översiktsplan för Uppsala kommun. Nämnden har tidigare lämnat synpunkter i samrådet om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi AMN-2016-0319. Förvaltningen sammanfattar i denna handling inriktning och huvudområden i förslaget till ny översiktsplan och har upprättat förslag till yttrande i bilagd handling, **bilaga 1**.

Förslaget till ny översiktsplan och innerstadsstrategi finns i sin helhet att läsa på www.uppsala.se/nyoversiktsplan och på www.uppsala.se/innerstadsstrategi

Föredragning

Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en översiktsplan som omfattar kommunens geografiska områden. Av planen ska grundragen i användningen av mark- och vattenområden framgå. Den ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas, samt allmänna intressen och de miljö- och riskfaktorer, som ska beaktas vid beslut som gäller planering, byggande och resurshushållning. Översiktsplanen redovisar Uppsala kommuns prioriteringar för mark- och vattenanvändning, hur bebyggelse och andra anläggningar bör lokaliseras och hur den bebyggda och obebyggda miljön bör utvecklas i ett långsiktigt perspektiv, fram till år 2050 och framåt. Övervägande del av förslaget till översiktsplan upptas av fysisk planering men det finns även en social dimension. Som en del av översiktsplanen finns en konsekvensbeskrivning med en bedömning av planens sociala, ekonomiska och miljöaspekter. Bedömningen visar att fortsatt planering tydligt behöver utgå från och fördjupa inriktningar och avvägningar med stöd av bland annat sociala konsekvensanalyser. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men den är vägledande när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser, samt prövar bygglov enligt plan- och bygglagen.

Förslaget innebär att alla delar av kommunen, staden, landsbygden och tätorterna, ska kunna fortsätta att utvecklas utifrån varje plats förutsättningar. Planens fyra prioriterade områden är:

1. *Uppsala ska vara en drivande kraft i världen* och behöver dra nytta av och bidra genom vårt geografiska läge, våra styrkor och vår identitet. Det handlar bland annat om bostäder, regional tillhörighet, mark och miljöer för kunskapsintensivt näringsliv samt att ta tillvara natur- och kulturmiljövärden.

Utrymme ska etableras för den kunskapsintensiva sektorns etablering och utveckling, särskilt kring resecentrum. Det ska finnas högkvalitativa miljöer och kontorslokaler i profillägen i täta stadsmiljöer nära kommunikationer, service och kunskapsinfrastruktur. Tretusen nya bostäder och tvåtusen nya arbetsplatser per år är målet. Attraktionskraften i de historiska delarna av Uppsala ökas genom breddat utbud av kultur och upplevelser. Linnés historiska landskap utvecklas till en resurs för lokal och regional utveckling.

2. *Uppsala är en kommun för alla*. Det handlar om hur vi stärker sammanhållningen och allas delaktighet i och tilltro till samhället, samt om olika gruppers möjlighet att leva, bo och verka i ett område eller på en plats. Det handlar bland annat om kvaliteter i närmiljön och om offentliga miljöer som är trygga och tillgängliga för alla. Inkludering, medskapande och delaktighet är självklara inslag i samhällsutvecklingen. Det stärker områdets lokala identiteter liksom människors ansvar och tilltro till varandra och till samhället.

Boendemiljöer ska utformas så att de främjar jämställdhet, blandade hushållsstrukturer, social sammanhållning, integration och trygghet. Samhälls- och kommersiell service ska finnas i den egna närmiljön och vara tillgängliga i lägen för alla samhällsgrupper. Lokala platsidentiteter stärker lokalsamhället och bidrar till sammanhang och en känsla av tillhörighet. Medskapande ska främjas i samhällsutvecklingen och den egna närmiljön, särskilt med fokus på barn och unga. Kommunen tillsammans med berörda aktörer ska ta fram underlag för hur den fysiska miljön kan utvecklas för att upplevas som inkluderande och välkomnande för alla och hur investeringar kan balansera de socioekonomiska förutsättningarna i olika områden.

3. *I Uppsala finns det goda livet* – hur närhet, kvalitet och utbud bidrar till livskvalité och till att göra vardagen enklare, och till att människor förverkligar sina drömmar. Handlar om koncentration av bostäder, arbetsplatser och service.

För att skapa närhet i vardagslivet eftersträvas koncentration av bebyggelse och funktionsblandade miljöer med såväl bostäder som arbetsplatser och samhällsservice (förskola, skola, vård och omsorg samt platser för kultur, idrott, fritid och föreningsliv) till prioriterade stråk, noder (stadsdelar) och orter.

4. *Uppsala som föregångare i ansvarsfull samhällsutveckling* – hur vi använder och förbättrar vår lokala miljö och människors hälsa och lever i balans med planetens resurser. Handlar om tekniska försörjningssystem, luft- och vattenkvalité, tillgänglighet med kollektivtrafik och risk, säkerhet och hälsa.

Förslaget till nämndens yttrande utgår främst från område två och tre.

I närtid lyfter planförslaget fram fem särskilt viktiga frågor:

Fler bostäder – de närmaste åren behövs 3000 nya bostäder per år med mångfald i utbudet, i täta och blandade miljöer.

Mer plats för breddat näringsliv – 2000 fler jobb per år, minst hälften inom kunskapsintensiva näringar.

Ökad kapacitet på Ostkustbanan – två nya spår.

Attraktiv kollektivtrafik – fördubblat antal resande.

Uthålliga ekosystemtjänster – för minskade klimatpåverkan och minskade effekter av klimatförändringar.

Förslaget till nämndens yttrande utgår främst från de två förstnämnda frågorna.

Den fysiska planeringen ska huvudsakligen ske inom staden och i prioriterade tätorter. Staden ska förtätas. Fyra stadsnoder ska utvecklas som komplement till innerstaden. Här ska finnas en blandning av näringsverksamhet, boende och service. Varje stadsnod ska rymma 5000 till 10000 arbetsplatser. De stadsnoder som anges är Bergsbrunna, Börjetull, Gränby och Gottsunda-Ultuna. Utanför city fokuseras planeringen på fjorton kransorter varav fem anges som framtida servicenoder med förstärkt service till omlandet; Ramstalund, Jumkil, Åkerlänna-Oxsätra, Stavby och Tuna.

I planens konsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning anges tre viktiga perspektiv: social sammanhållning, konsekvenser för olika samhällsgrupper samt konsekvenser för individer och hushåll. Bedömningarna utgår från portalparagrafen i Plan- och bygglagen som beskriver det övergripande syftet med lagen; att främja en långsiktigt hållbar samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden.

Planförslagets inriktning och konsekvenser för social sammanhållning utgår från ett fysiskt planeringsperspektiv. Genom förbindelse av stadsnoder med innerstaden och genom länkar som förbinder stadsdelarna med varandra ökar möjligheten för boende i olika områden att mötas. Inriktningen är främst att genom goda kommunikationer binda samman stadsdelar (stadsnoder) med varandra och med tätorter.

I de generella riktlinjerna betonas att den sociala infrastrukturen, det vill säga skolor, bibliotek, vårdcentraler och andra offentliga miljöer, har potential att fungera som mötesplatser i olika åldrar och med olika bakgrund. I kommande planering för enskilda områden ska sociala konsekvensbeskrivningar genomföras. I tillägg till en god fysisk struktur

kommer en mängd åtgärder och insatser krävas för att stärka den sociala sammanhållningen, till exempel när det gäller utbildning och deltagande på arbetsmarknaden.

I konsekvenser för olika samhällsgrupper anger man att grupperspektivet kan likställas med ett jämlikhetsperspektiv, samtidigt som man skriver att konsekvenserna för samhällets alla olika grupper inte kan analyseras. Beskrivningen begränsas därför till att beskriva konsekvenser för samhällsgrupper i tre perspektiv: Kvinnor och män (jämställdhet), socioekonomiska grupper (fördelningspolitiska) samt åldersgrupper (i första hand barn och äldre).

Vad gäller jämställdhetsperspektivet konkretiserar man det med att det offentliga rummet ska spegla stadens mångfald och man ska oberoende av könsidentitet ha likvärdiga möjligheter att delta i samhället. Samtidigt anger man att det är svårt att avgöra bara genom att läsa planförslaget om planbeskrivning och riktlinjer speglar mäns och kvinnors olika perspektiv. Planförslaget har som generell strategi att kommunen ska erbjuda ett brett utbud av service och boende, vilket man anser gynnar jämställdhet generellt. I kommande planering ska man tidigt inkludera jämställdhetsperspektivet i till exempel hur kvinnor använder transportsystem och upplevelsen av trygghet i offentliga miljöer.

I inriktning och konsekvenser för socioekonomiska grupper anser man att planförslaget påverkar olika socioekonomiska grupper i första hand genom tillgången på bostäder i olika prislägen, och möjligheten att från sitt boende nå en stor och differentierad arbetsmarknad. En målsättning i planförslaget är att Uppsala är socialt sammanhållet med boendemiljöer som är inkluderande och trygga. Bostadsbyggandet ska ”möta behoven” och prioriteringar av investeringar i den fysiska miljön baseras på analyser av de socioekonomiska förutsättningarna i olika områden. Man anser att planförslaget stärker möjligheten till utväxling vad gäller jämlikhet i fråga om tillgång till bostad, samtidigt som man lyfter fram att dagens nyproduktion präglas av höga boendekostnader. Man anger att många oroas över att svaga grupper på sikt omfördelas till mer perifera områden när boendekostnaden ökar i områden som förtätas. Man anser dock att det är okänt hur stor eller stark denna effekt är varför det är viktigt att i planeringen för enskilda områden analysera de socioekonomiska förutsättningarna på längre sikt.

En hög inflyttning innebär utmaningar för bostadsbyggandet. I planförslaget anser man att en befolkningsökning med inte tillräckligt många bostäder, kan innebära att bostadspriserna ökar vilket skulle drabba socioekonomiskt svaga grupper med begränsade möjligheter att påverka sin boendesituation.

I inriktning och konsekvenser för barn och äldre framhåller man att vid komplettering av bebyggelse i redan täta bostadsområden finns risker för att vissa åldersgrupper påverkas mer än andra. Den lokala rekreativmiljön, buller och luftkvalité påverkar i synnerhet barn och äldre, anser man. Barn och äldre har ett större behov av bostadsnära natur och rekreativmöjligheter eftersom de har mer begränsad räckvidd. Att särskild uppmärksamhet ska ges till barn och andra känsliga grupper i planförslaget anser man därför är viktigt. Preciseringar

av lokalisering av förskolor, skolor, omsorgsboenden och övrig social infrastruktur bör göras tidigt i planeringen. Den sociala infrastrukturen spelar viktiga roller för boende, föreningsliv och som mötesplats och den bör ha en tydlig plats i den kommande planeringen, framhåller man. Som avslutning på avsnittet sammanfattar man konsekvenserna till att översiktsplanens inriktning missgynnar inte barn och äldre. Ökad förtätning innebär ökad närhet till både service och andra människor.

I planförslagets principer för samhällsbyggnad anges att förändringar ska bidra till att skapa närhet genom att en mångfald av värden blandas. Därför bör det finnas en mångfald av utbud på prioriterade platser. Blandningen kan gälla bostäder så att segregationen minskar. När det gäller bebyggelse ska en blandning av olika skalor, upplåtelseformer och verksamheter eftersträvas. Vidare anser man att förändringar ska bidra till närhet genom att knyta samman kommunens och stadens olika delar fysiskt och socialt. Genom goda kommunikationer mellan olika platser och områden kan människor lättare mötas och nå olika platser. Offentliga rum, grönsstruktur, bebyggelse och transportnät ska hänga ihop. Stadsdelar som tillkommit som enskilda öar ska kopplas samman med intilliggande stadsdelar.

I planförslagets del om särskilda hänsyn och inriktningar för hushållning och utveckling behandlas särskilda aspekter och förhållningssätt som ska beaktas i olika planerings-situationer. I avsnitt om bostäder sägs att kommunen ska främja en mångfald av bostadstyper, upplåtelseformer och boendemiljöer som passar människors olika behov och möjliggör en mångfald av livsstilar och familjekonstellationer. Den sociala infrastrukturens potential som mötesplatser ska nyttjas genom medveten lokalisering samt utformning av anslutande miljöer som stödjer funktionen som god mötesplats mellan människor. Kommunen ska främja utvecklingen av fysiska miljöer som stimulerar människors möjlighet till delaktighet och medskapande i samhällsutvecklingen och i platsens användning, förvaltning och succesiva förändring. Behovet av närservice som exempelvis förskola och grundskola ska i första hand tillgodoses i närområdet.

I förslaget till innerstadsstrategi anges att innerstaden ska vara en plats med fokus på sociala aktiviteter. Innerstaden ska tillgodose många behov och önskemål om service, kultur, boende, verksamheter och offentliga rum. Med sitt breda kultur- och nöjesliv, restauranger, caféer och en intensiv handel ska stadskärnan spela en viktig roll för både invånare och besökare. I takt med att Uppsala växer ger det potential för ökad handel i stadskärnan. I strategin ingår att utveckla staden med attraktiva och flexibla mötesplatser för alla. I planeringen utvecklas stadskärnan till att omfatta Luthagen, Svartbäcken, Fålhagen, Boländerna, Kungsängen och Blåsenhus. Stora tillskott av bostäder liksom kontor, handel och kulturverksamheter. förväntas i området.

Sammantaget visar förslaget till översiktsplan jämfört med det material som presenterades i tidigare samråd på ett stärkt socialt perspektiv med följande positiva förbättringar: Strategier där social hållbarhet är bärande i en strategi för stadens utveckling. Stadsdelar och områden med blandade upplåtelseformer i boendet och med en blandad befolkningsammansättning ger så kallade grannskapseffekter med social sammanhållning. Boendemiljöns betydelse för en inkluderande stadsutveckling har uppmärksamats.

Man pekar på att svaga grupper på sikt omfördelas till mer perifera områden när boendekostnaderna ökar.

Preciseringar av lokalisering av förskolor, skolor, omsorgsboenden och övrig social infrastruktur bör göras tidigt i planeringen.

Den sociala infrastrukturen och dess viktiga roller bör ha en tydlig plats i den kommande planeringen.

Centrums funktion som offentligt rum liksom det offentliga rummets strategiska roll i samhällsplaneringen.

I nämndens tidigare samrådsyttrande belystes dessa områden som viktiga för en sammanhållen stad och social hållbarhet

De områden som kräver ytterligare fördjupning vad gäller strategi och innehåll beskrivs i bifogat förslag till yttrande.

I södra Stockholm utvecklas fyra nya stadskärnor. Södertörns högskola ingår i ett forskningsprojekt med KK-stiftelsen och åtta företag som ska fokusera på en hållbar samhällsutveckling och bostadsområden som skapar social och ekonomisk hållbarhet. Projektet kommer att identifiera hinder och skapa lösningar så att sociala, politiska och ekonomiska spänningar omvandlas till positiva krafter. Man ska undersöka hur man bygger för att underlätta kontakt mellan grannar och mellan olika grupper av människor och hur man skapar goda villkor för näringslivet. Frågan om en planering för social hållbarhet är högaktuell. Utan en politik mot segregationen kommer de etniskt baserade klyftorna att öka när Sverige står inför stora demografiska förändringar.

Segregationen har förstärkts under de senaste tjugofem åren. Nedrustningen av bostadspolitik, utförsäljningen av allmännyttans hyreshus, en bostadsmarknad som domineras av byggnation av bostadsrätter och villor, har bidragit till detta, liksom det så kallade valfrihetssystemet inom skola, vård och omsorg. Det är forskningen överens om. I Skolverkets utvärdering "Vad påverkar resultaten i svensk grundskola" beskriver man boendesegregationen som en orsak till de bristande elevresultaten i skolan. En omfattande forskaranalys i Stockholm "Segregation i Stockholmsregionen" visar hur skillnaderna mellan människor födda i Sverige och utrikesfödda ökar. Synliga minoriteter bor i allt högre grad på platser där det redan finns många med motsvarande bakgrund. Kontakten mellan människor riskerar att minska ännu mer. Följden blir social oro och politisk instabilitet som påverkar hela staden med bland annat ökade kostnader för skattebetalare.

Problemet med segregation och behovet av upprustning av vissa förorter belyses endast i ringa omfattning i förslaget och i konsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning. För att undvika att befästa existerande segregationsförhållanden, Gottsunda är ett av landets mest segregerade områden, måste byggandet baseras på en medvetenhet om hur staden är ordnad efter resurser och upplåtelseformer. Detta för att motverka de allt växande bostadsklyftorna.

I en långsiktig planering av stadens expansion är det av vikt att klargöra insatser för att minska segregationen och för ökad integration. Insatserna är verksamhetsövergripande och berör bostads-, - arbetsmarknads-, - social-, - utbildnings-, - näringslivs-, och kulturpolitik. Översiktsplanen bör kompletteras med en social dimension med tydliga strategier och konkretiseringar.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Lena Winterbom
Förvaltningsdirektör

Handläggare
Ulf Lundström

Datum
2016-09-08

Diarienummer
AMN-2015-03-19

Förslag

Kommunstyrelsen

Yttrande på förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala kommun, KSN-2014-1327, KSN-2014-0505

Arbetsmarknadsnämnden lämnar sitt yttrande utifrån nämndens ansvar för kommunens arbetsmarknadsinsatser, ekonomiskt bistånd, flyktingmottagning och introduktion, etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och stöd till integrationsfrämjande verksamhet. De frågor nämnden redovisar i yttrandet är av övergripande strategisk karaktär utifrån nämndens ansvarsområde.

Nämnden har till kommunstyrelsen lämnat yttrande i det tidigare samrådet om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi, AMN-2015-0319.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis vill nämnden framhålla vikten av sociala strategier i samhällsplaneringen för social hållbarhet inkluderande strategier mot segregationen för integration. Nämnden lyfter fram vikten av en differentierad arbetsmarknad som vänder sig till alla medborgare. Centralt i bostadsförsörjningen är rimliga hyror med bostäder tillgängliga för alla. Blandade upplåtelseformer i samma område är ett verktyg för integration. Hyresrätter med rimliga hyror underlättar etablering på bostads- och arbetsmarknaden för ungdomar, nyanlända och utrikes födda. Vid mark- och uppdragstilldelning bör kommunen ange riktvärden för accepterade hyresnivåer. Sociala hänsyn bör tillämpas vid upphandling.

Nämnden saknar en beskrivning av invandringens betydelse för kommunens folkökning. En förtätning av staden är ingen garanti för social sammanhållning, en utförligare analys bör presenteras av dess konsekvenser, liksom en analys och beskrivning av bakomliggande faktorer till den beskrivna expansionen. Nämnden saknar strategier för hur de nya stadskärnorna ska bindas samman utifrån sociala strategier, om inte riskerar det att förstärka segregationen. Sociala utvecklingsplaner kan konkretisera den sociala dimensionen i planeringen.

Social hållbarhet

Nämnden ser positivt på att ett tydligare socialt perspektiv lyfts fram i planeringen. I tidigare samrådsyttrande framförde nämnden behovet av strategier för en sammanhållen kommun och social hållbarhet. Boendemiljöns betydelse för en inkluderande stadsutveckling har uppmärksammats i förslaget. Nämnden vill framhålla vikten av strategier i samhällsplaneringen med intervention av resurser som skapar socialt kapital, grannskapseffekter och social sammanhållning för social stabilitet och integration. I det sammanhanget ska lokalförsörjningen till ideella organisationer, vars lokalförsörjning inte tillgodoses av idrottsanläggningar, uppmärksammas, liksom behovet av mötesplatser som kan bidra till ökad interaktion, kollektiv styrka och trygghet i stadens områden. Dessa mötesplatser kan inte, som förslaget beskriver, enbart utgå från traditionella institutioner som skola, vårdcentraler och bibliotek utan bör utformas utifrån de sociala verksamheternas behov, målgrupper och profession.

Differentierad arbetsmarknad

Mot bakgrund av sitt ansvar för ekonomiskt bistånd samt kommunala arbetsmarknadsinsatser ser nämnden positivt på programförslaget, som vid ett förverkligande kan leda till fler sysselsättningstillfällen och därmed ökad egenförsörjning. I förslaget anges att utrymme ska etableras för den kunskapsintensiva sektorns etablering och utveckling, särskilt kring Resecentrum. Nämnden vill framhålla att kommunen behöver en differentierad arbetsmarknad för sysselsättning till alla invånare. Om minst hälften av planerade arbetstillfällen avser kunskapsintensiva sektorn finns risk för marginalisering för personer med låg utbildning eller som av andra anledningar tillhör grupper som Arbetsförmedlingen definierar som utsatta. I översiktsplanen bör därför uppmärksammas utökade möjligheter till produktionsverksamhet, service- och tjänsteföretag och arbeten som inte kräver högskoleutbildning. Det bör avsättas mark och lokaler som har de kvaliteter som efterfrågas för sådana verksamheter. Nämnden anser att det tydligare bör beskrivas hur 70 000 nya arbetstillfällen ska skapas i Uppsala och med vilken strategi. Arbetet bör samordnas med revidering av arbetsmarknads- och näringslivspolitikerna.

Blandade upplåtelseformer med rimliga hyror

Den långsiktiga bostadsförsörjningen är ett för kommunen viktigt uppdrag och inbegriper rimliga hyror, fysisk placering och utformning av områden med offentliga rum och service. Placeringen av förskolor, skolor, fritids- och kulturverksamheter och annan service blir strategiskt viktiga utifrån ett integrationsperspektiv och behovet av rum för detta. Nämnden ser positivt på att detta beskrivs i förslaget.

Nämnden ser i princip positivt på en expansiv bostadsutbyggnad och vill framhålla behovet av fler hyresrätter. Samtidigt bör kommunen i högre utsträckning styra utbyggnaden till blandade upplåtelseformer och lägenhetstyper, vilket kan bidra till att skapa variation vad gäller befolkningssammansättning och bidra med verktyg för integration. Det är därför positivt att förslaget lyfter fram en strategi för blandade upplåtelseformer i samma område.

Höga hyreskostnader vid nyproduktion försvårar för invånare med begränsade ekonomiska möjligheter att välja bostad och område, vilket bör uppmärksammas och tydligare anges

i hållbarhetsbedömning och konsekvensbeskrivning. Vid marktilldelning kan kommunen som styrinstrument använda kvm-priser i produktionen för en social bostadsplanering med bedömning av accepterade hyresnivåer. Att ange riktvärden för accepterade hyresnivåer kan bli ett effektivt instrument i planeringen i kombination med olika integrerade upplåtelseformer. Utred förutsättningarna för kommunala byggbolag och använd allmännyttan mer aktivt. Använd EUs regelverk för tjänster av allmänt intresse för att kommunen ska kunna gynna bostadsbyggandet mer aktivt.

Jämlika möjligheter till bostad

I förslaget anges att planförslaget påverkar socioekonomiska grupper i första hand genom tillgången till bostäder i olika prislägen, och möjligheten att från sitt boende nå en stor och differentierad arbetsmarknad. Planförslaget anses stärka möjligheten till utväxling vad gäller jämlikhet i fråga om bostad. Nämnden anser att detta förutsätter att kommunen kan styra prissättningen av bostäder och att det höga kostnadsläget vid bostadsproduktion motverkar jämlika möjligheter i tillgängligheten till bostad.

Sociala hänsyn

Vid en utbyggnad av bostäder och infrastruktur bör sociala hänsyn vid upphandling tillämpas av de aktörer som tilldelas mark eller andra uppdrag. Det är en fråga kommunen kan styra när det gäller de egna styrelserna och nämnderna och vid mark- och uppdragstilldelning. Utifrån nämndens ansvar för arbetsmarknads-insatser ger sociala hänsyn vid upphandling ökade möjligheter till matchning av arbetslösa medborgare till arbete. Nämnden förespråkar att detta förhållningssätt integreras i planeringen.

Ungas och utrikes föddas etablering i samhället

Olika inkomstgrupper ges skilda förutsättningar på bostadsmarknaden och möjligheten att bosätta sig i alla stadens områden är idag begränsad till de med höga inkomster. Tillgången till bostäder för låginkomsttagare, ungdomar, nyanlända och utrikes födda är begränsad. Det perspektivet har inte i tillräcklig omfattning belysts i förslaget eller i hållbarhetsbedömning och konsekvensbeskrivning. Samtidigt växer de resurssvaga som grupp på grund av bland annat ökat flyktingmottagande. Det har resulterat i växande bostadsköer, trångboddhet och svårigheter till kommunplacering för de som beviljats uppehållstillstånd. För nyanlända bidrar bostadsbristen och bristen på hyreslägenheter till fördröjd etablering. Nämnden anser att det är angeläget att lägenheter reserveras för bostadssociala ändamål och att detta integreras i planeringen.

Risker av höga produktionskostnader

I Uppsala föreligger ett renoveringsbehov av vissa bostadsbestånd vilket kan ge merkostnader för nämnden i form av ökade kostnader för ekonomiskt bistånd, något som redan visat sig 2014 efter renoveringarna i Gränby och på Kvarngärdet. Det är därför viktigt att i planeringen notera att framtida renoveringar och de höga produktionskostnaderna i nybyggnation, kan ge ökade kostnader för ekonomiskt bistånd om inte produktionskostnaderna kan styras. Riskerna av vräkningar och omflyttning måste uppmärksammas och mer kunskap behövs om vilka långsiktiga effekter detta kan ha när det gäller ungas utveckling och familjers psykosociala hälsa. I konsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömningen anser man att det är okänt hur

stor eller stark denna risk är varför de socioekonomiska förutsättningarna ska analyseras på sikt. Nämnden vill lyfta fram att detta är av särskild vikt för att belysa de fördelnings-, och jämställdhets-, och jämlikhetspolitiska effekterna.

Psykosocial hälsa

Trångboddhet är en faktor som påverkar ungas uppväxt. Trångboddhet är vanligt förekommande bland ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Det påverkar bland annat ungas studiemiljö och möjlighet till jämlikt deltagande i samhället, och gör bl.a. att man är beroende av offentliga rum för studier och kamratrelationer, något som bör uppmärksammas vid planering av det offentliga rummet. I konsekvensbeskrivningen för barn beskrivs att vid förtätning av bebyggelse i redan täta bostadsområden finns risker för barn utifrån ett fysiskt planeringsperspektiv. Nämnden saknar en social dimension i konsekvens-beskrivningen. Det är känt att renovering och förtätning av befintliga bostadsområden leder till ökade hyror, ökad omflyttning och marginalisering till perifera områden. Vikten av närhet till natur och grönområden integrerade i bostadsområdet är viktigt för välbefinnande och psykosocial hälsa. Därför bör grönområden och parker inte placeras som enklaver utanför bostadsområdet. För unga är fria ytor för lek, rörelse och socialisation särskilt viktiga.

Invandringens betydelse

I hållbarhetsbedömning och konsekvensbeskrivning saknas en beskrivning av invandringens betydelse för kommunens folkökning och konsekvenserna av den nyligen antagna Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning gäller från 2016-03-01. Lagen innebär att kommunen är skyldig att ta emot och ordna boende till nyanlända invandrare som beviljats uppehållstillstånd. Under de närmaste åren bedöms 1000 personer årligen bosätta sig i Uppsala kommun, vilket har betydelse för kommunens planering på kort och lång sikt. En beredskap bör finnas i planeringen av ökade flyktingströmmar och invandring även i framtiden.

Nämnden anser att i kommunens översiktsplanering måste det sociala perspektivet lyftas in i planeringen utifrån kommunens ansvar för utsatta och marginaliserade grupper och utifrån fördelnings-, jämställdhets- och jämlikhetspolitiska effekter.

Förtätning och expansion

En förtätning av staden och dess bostadsområden är ingen garanti för social sammanhållning om inte förutsättningar skapas för social interaktion och implementering av socialt kapital. Sammanhang och överblickbarhet av bostadsområdets och grannskapets fysiska sammanhang är viktigt för social tillit och trygghet mellan människor. Nämnden saknar en utförligare analys av förtätningens fördelar och nackdelar utifrån forskning och evidens, vilket tydligare bör beskrivas i förslaget. En analys och beskrivning av bakomliggande faktorer till Uppsalas förväntade expansion ökar förståelsen för förslagets strategier. En ny regionindelning kan komma att påverka arbetsmarknaden. En politiskt initierad expansion bör ske i väl avvägd takt utifrån en bedömning av social hållbarhet och finansiella underlag

Stadsdelsnoder och segregation

I förslaget anges att planförslagets inriktning och konsekvenser för social sammanhållning utgår från ett fysiskt planeringsperspektiv. Genom förbindelse av stadsdelsnoder med innerstaden och genom länkar som förbinder stadsdelar med varandra ökar, enligt förslaget, möjligheten för boende från olika områden att mötas. Nämnden vill upprepa vad man framförde i samrådet, att en social interaktion mellan människor bidrar till integration förutsatt att det sker i områden med olika befolkningsammansättning och på platser för möten mellan människor med olika socioekonomisk bakgrund. Beroende på olika behov kan mötesplatser utifrån gemensamt intressen skapa en rörelse i staden mellan områden och andra ge mer plats för vardagsnära möten. Det är särskilt viktigt vid en expansion till en flerkärnig stad. En strategisk fråga är hur de nya kärnorna inte blir nya förorter som bidrar till att förstärka segregationen. Utifrån vilka behov och med vilka strategier skapas kontakt mellan de nya områdena och befintliga blir avgörande för en sammanhållen expansion. Det sociala perspektivet bör förtydligas i förslaget och i konsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning. Interaktionen med och tillgängligheten till de nya kärnorna är viktig, om inte kan de få motsatt effekt än den avsedda och bidra till sorteringen av staden utifrån inkomst och andra socioekonomiska faktorer, samt till en isolation till andra områden. Den fysiska planeringen kan bidra med sammanbindande stråk och effektiva kommunikationer till möten och en sammanhållen stad, men utan en social dimension och strategi i planeringen kan syftet gå förlorat.

Stadens centrum och rumsliga avgränsningar

Vid omdaning av stadens centrum bör uppmärksammas att arbetsgivare för höginkomsttagare inte koncentreras till enbart centrum, medan arbetsplatser för låginkomsttagare förläggs till stadens periferi. Det förstärker det faktum att organiseringen av stadens centrum sker utefter människors tillgångar och skapar rumsliga avgränsningar mellan olika inkomstgrupper. Förslaget till koncentration av kunskapsintensiva arbetstillfällen till centrum förstärker en dylik utveckling.

För att inte tillgängligheten till centrum och dess offentliga rum och utbud ska begränsas och anpassas till medel-, och höginkomsttagare, behövs fler hyresrätter och ett differentierat utbud av arbetsplatser och offentliga rum. Vid en förtätning och utbyggnad av stadens centrum ska behovet av hyresrätter med rimliga hyror och lokaler till ideella organisationer och mötesplatser i det offentliga rummet uppmärksammas, annars riskerar innerstaden till att begränsas till handel-, nöjes-, och caféverksamhet.

Sociala utvecklingsplaner

Den sociala dimensionen i förslaget är som tidigare nämnts positivt men har mer formen av viljeinriktning och avsiktsförklaringar. Som komplement till den fysiska planeringen bör sociala utvecklingsplaner konkretisera innehållet i planeringen. Genus-, jämställdhets-, och barn- och ungdomsperspektivet bör tydligare lyftas fram i planeringen.

Sammantaget finns begränsningar i kommunens handlingsutrymme vad gäller prissättningen av bostäder, vilket kan motverka de goda intentionerna i förslaget om inte nya angreppssätt hittas. Om den segregation som kännetecknar Uppsala ska brytas är den avhängig av hur

staden är byggd och byggs, hur serviceutbud och kommunikationer planeras, hur sysselsättning, löner, skatte- och bidragssystem utformas. En strategi för integration och social hållbarhet är en fundamental del i kommunens långsiktiga planering.

Arbetsmarknadsnämnden

Ulrik Wärnsberg
Ordförande

Lotta von Wowern
Sekreterare